

amikor a latin szellem intellektualizmus-egységbe forrasztotta az egész keresztény világot, amikor szó sem volt materializmusról, hanem a lélek üdve (tehát nem az ázsiai misztikus «szellem») irányította az életet. De ezt az egységes világot megbontották az emberi ész ellen intézett támadások. A német reformáció és az utána következő filozófiai iskolák: Kant, Fichte, Schopenhauer, Nietzsche destruálták az ésszt és a germán individuális idealizmust ültették a középkori intellektualizmus helyébe.

A mai nyugati kultúra káros gyümölcseit ez az idealizmus termelte és ennek a szellemi áramlatnak egyenes folytatása az ázsiai filozófia terjesztése. Idézi Lenin, aki ebben a mondatban foglalta össze az európai ifjúság körében folytatandó bolsevista-propaganda munkáját: «à prendre par l'idealisme», «az idealizmuson keresztül fogjátok meg őket». Analizálja Kantot és a német filozófusokat és megkeresi elméletükben azokat az elemeket, amelyek megegyeznek az ázsiai világszemlélettel. (Különösen az emberi ész megismerőképességének kritikája.) Tehát Németországban Spengler és Kayserring filozófiája nem új fordulat, hanem a német nép lelkében gyökerező reformáció óta fejlődő hagyomány folytatása. A német, orosz és ázsiai szellem egységes alapon áll. Lényegük az emberi ész megismerő képességének kétségbevonása, a nyugati katolikus és latin intellektualizmus támadása. Ez a keleti világnézet a szétoldást, a bomlást, a chaoszt terjeszti, a nyugati katholicizmus pedig az egységbevonást, a központosítást, a rendet.

De azért sem lehet Ázsiától tanulni, mert ez a kultúra magukat az ázsiaiakat sem tudta egységbe forrasztani.

A bhudzmus, a legnagyobb keleti vallás, nem tudta szilárd és mindenütt egyformán érvényes keretbe szorítani az embereket, lényegében pogányság. A keleti kultúra belenyugvás a chaosba. Ha tehát Európa szabadulni akar a mai csődből, nem Ázsiától kell tanulnia, hanem vissza kell térnie a hellén-latin kultúra hagyományaihoz, a katholicizmushoz, a XIII. századi középkorhoz.

Massis gondolatokban gazdag, erős logikával és a meggyőződés lendületével írt könyvének ez a végső eredménye. Vannak állításai, amelyeket nehéz elhinni, még több van olyan, amelyik szinte kihívja a vitát, de nekünk, ma-

gyaroknak, akiket a német szomszéd-ság hajlamossá tesz, hogy német szemüvegen keresztül nézzük az európai szellemi életet, szempontja új és az egész könyv meglepetésekben gazdag.

Fábián István.

Két új verskötet. Nyíri Szabolcs; Soha. Arad, 1927. — A soha a szerző szerint azt jelenti, hogy őt már hiába hívják a távolok és a kék hegyek: «már nem érkezek soha, soha», hanem: «megyek, megyek». Nyíri a témafelfogásban még a Dayka-Kölcsey-féle iskolánál tart. Megéneklí az évszakokat, a patakot, a tavat ama bizonyos szerelmeseket ringató «csolnakkal», az estét, a csendet és a vihart, a szomorúságot. Míg azonban Kölcseyék költő-vénája az akkori időkhöz képest új és kifejező nyelven buggyant szétlágú ritmusaikba, addig Nyíri e tárgy-absztraktumainak nem tud szűkskálájú nyelvével szárnyat adni. Egy-egy sikerültebb strófát ugyan itt is, ott is találunk, de egész vers nincs a kötetben.

Bácsföldi: Szabad gályán. Újabb versek. Budapest, 1927. — Bácsföldi mélyebb lelkületet mutat, a pusztán egyéni érdek szűk körén túlemelkedve, kozmikus kérdéseket is érint (Makro- és mikrokosmos. — Honnan? ... Hová?); igaz, hogy az ilyen nagyszabású témák teljes kiaknázásához nincs ereje. Tárgyköre is változatosabb: életsiratás, hitvesi szerelem, hazafiúi gondok, vallásos érzelmek. Nemes életfelfogása és tisztult erkölcsi érzéke is rokonszenvet kelt. Van két-három költeménye, melyben a művészi hatás szinte zavartalan pompában bontakozik ki. (Mim vagy nekem? — Ha igánk édes.) De különösképp a *Gránicon túl-t* kell kiemelnünk, amely néhány rövid strófában nem közönséges költői erővel érzékelteti a jelen magyarságának tragikus sorsát.

Meglátszik a kötetben, hogy a szerző használaton forgatta az új stílus-iskola mestereinek könyveit is, bár formai szempontból inkább konzervatívnak látszik. Egészben érdemes arra, hogy a folytatását figyelemmel kísérjük.

Gál János.

P. N. Krasnov: Isten számlója. Légrády rt. kiadása. Gorkij Makszim, aki csak nemrég hagyta oda az íróval mostohán bánó szovjetállamot, «Az író hivatása — és korunk orosz irodalma» című esszejében azt a megállapítást